

Naplójegyzetek XI.

A kenyér ügy

Török Kálmánnak már csak két hónapja volt hátra a nyugdíjig a bánya központi raktárának élén, amikor beütött a forradalom. Nehéz napok következtek. A városban üresen álltak a boltok. Volt, hogy éjszakai műszakváltáskor állt meg a raktár előtt a busz, bányászküldöttség jött, soron kívül lisztet, cukrot, konzerveket vételeztek. Mindenkit kisegítettek, de mindenről papírt csináltak, Kálmán bácsi tudta, hogy mindennel el kell majd számolnia. Éjszakára sem ment haza, emberei is felváltva bent maradtak vele. Nem lehetett tudni akkoriban, hogy kinek honnan van fegyvere.

A baj akkor következett be, amikor már mindennek vége volt. Történt, hogy 1956. december 4-én a vezérigazgató elvtárs kiadta az ukázt, hogy amíg a bányászok nem hagyják abba a sztrájkot, a raktár nem szolgáltat ki lisztet a pékségnek. A bányának ugyanis akkor még saját péksége volt, műszak végén mindenki a munkahelyi kantinban vételezte a kenyeret.

Török Kálmán nem tudta elhinni, hogy ez megtörténhet: elegendő lisztkészlet mellett kenyér nélkül marad a fél város, és ezt éppen neki kell így intéznie. Felgyalogolt a központba, hogy megpróbálja tisztázni a helyzetet a trösztvezérrel, volt gimnazista társával.

A parkon át érkezett a székház hátsó, gazdasági bejáratához, ahol egy zárt, orosz katonai teherautó várakozott. Körülötte szokatlanul sok ember, vastag vattakabát volt rajtuk, mint valami egyenruha. Egy se volt ismerős közülük.

Szokása szerint a teherlifttel ment fel a legfelső, úgynevezett elnöki szintre. A folyosón itt is idegen férfiak jöttek-mentek, a vezér titkárnője egyetlen kézmozdulattal utasította ki őt az irodából.

Jó ideje várakozott már az ajtó előtt, amikor valahonnan elősietett a főnök.

– Hogy kerülsz ide, Török? – förmedt rá.

Csak annyit tudott kinyögni:

– Kérek, liszt ügyben jöttem...

A vezér felrántotta az irodaajtót:

– Nincs semmiféle liszt ügy. Addig tűnj el innen, amíg teheted!

Török gyalog ment le a lépcsőkön, a hat emelet próbára tette.

Pontosan akkor kezdtek ratatázni a géppisztolyok, amikor leért a földszintre. Előrerohant, ahonnan a zajt hallotta. A főbejárat kétszárnyú ajtaja kitarva, benne lövészállásban két géppisztolyos férfi, sorozatban kaszálnak ki a térre, a nemzeti színű zászlókat lengető, Himnusz éneklő bányászokra. Mint akikbe belevágott a villám, az első sorokban állók összerándultak, a földre csuklottak, végigvágódtak a kövezeten.

Török Kálmánnal hirtelen megfordult a föld, ahogy a fegyveresek háta mögül kinézett a sikoltozó, megbolydult tömegre.

– Mi ez? Mit csinálnak itt? – ordított fel kétségbeesetten. Aztán felismerte, hiszen katonaviselt ember volt, hogy illetéktelenül tartózkodik a „műveleti területen”. Merre induljon? Előtte a géppisztolyosok, a hátsó bejáratnál a szovjet teherkocsi a vattakabátosokkal. Legszívesebben a föld alá süllyedt volna.

Aztán már késő volt: hátulról rohantak rá, megragadták a két karját, hátraarcot csináltak vele. Szemből, a folyosón két géppisztoly szegeződött rá. A feje előrecsuklott, mintha lövés érte volna.

A két pufajkás a hóna alatt megemelve, sebesen vonszolta a rendészszoza felé.

– Hogy jutott be a székházba? – emelte fel Töröknek ültében félrebillent fejét az odaérkező parancsnok, a megyei ÁVO egyik volt vezetője.

Nem tudott válaszolni. A szája nem engedelmeskedett.

Hajnalban a lépcsőházuk előtt talált rá a fia. A járdán feküdt, mint egy rongycsomó. Fél oldalára

megbénult, sem beszélni, sem enni nem tudott. Csak két nappal később merete kórházba vitetni a család. Ott még mindig nagy volt a felfordulás, bár a sortűz sebesültjeit többnyire már átszállították más városokba. Török Kálmán december 21-én halt meg egy újabb agyvérzés következtében. Karácsony harmadnapján a legnagyobb csendben temettette el a család.

Kinek jó a divat?

Korunk nagy kérdései szinte naponta ostromolják értelmünket. Már nem az erkölcsi parancsokhoz való viszonyunk, hanem a pillanatnyilag legfontosabbnak tartott kérdésekre adott válaszunk alapján ítélik meg bennünket a világ.

Az egyik ilyen szinte minden pillanatban elhangzó kérdés manapság a „fenntartható fejlődés” kérdése. Nevezetesen, hogy a nyersanyag-feldolgozás, a termelés világszintű, állandó fokozása mellett mire és meddig lesznek elegendők a Föld készletei? Mikor jutunk el oda, hogy már nem lesz az emberiség ellátásához elegendő energiaforrás, olaj, gáz, szén, nem lesz elegendő ásványi anyag, nem lesz elég ennivaló, elég víz, még esetleg elegendő egészséges, tiszta levegő sem?

Sokszor halljuk, hogy a Föld népességszámának növekedése teszi drámaivá ezeket a kérdéseket. Pedig ennél is meghatározóbb a kérdésekben a világszerte folyó, felpörgetett ütemű tömegtermelés és az ezzel párhuzamosan növekedő fogyasztás. A termelés és fogyasztás növekedése közel sem a népességnövekedés folyamánya. Igaz ugyan, hogy a Föld népessége a 20. század folyamán megnégyszereződött, a termelés és fogyasztás viszont a száz évvel ezelőttnél a sokszorosa lett. Ennek egyik oka a technológiai fejlődés: a korábban ismeretlen robbanómotorok, elektromos üzemű gépek, majd az elektronikus berendezések fajtáinak és számának elképzelhetetlen mértékű megsokszorozódása, a háztartási kisgépektől a motorokig, autókig, repülőgépekig, tévékig, számítógépekig és tovább. Másrészt a nagyüzemi mezőgazdaságra való áttérés, a műtrágyák, a mezőgazdasági gépek és a nagyüzemi állattartás elterjedése, valamint minden területen a tömegtermelés

bevezetése. Az eredmény egyrészt örvendetes: száz év alatt átlagosan csaknem száz százalékkal csökkent a létfontosságú termékek világpiaci ára, másrészt aggasztó, mivel az ilyen mértékű nyersanyag-felhasználás elvezet egyrészt a készletek kimerüléséhez, másrészt ahhoz a jelenséghez, hogy az ipari szemét elszennyezi egész természetes környezetünket.

Ennek a folyamatnak a következménye tehát mindennapi életkörülményeink javulása, az ellátottság, a kényelem korábban el sem képzelhető mértékű növekedése elsősorban Európában, Észak-Amerikában, majd Japánban és a felzárkózó távol-keleti országokban is. De következménye például a veszedelmes, modern fegyverek olyan mértékű felhalmozódása is világszerte, ami józan ésszel meg nem indokolható és el sem fogadható, és a permanens háborúk korszakává tette a 20. századot, és teszi, úgy látszik, a 21.-et is.

Nagy veszélyt jelent, hogy a termelés növekedése nem áll a demokratikus társadalmi szervezetek, nemzeti közösségek észszerű kontrollja alatt, sem bármiféle más, felelős közösségi intézmény nem korlátozhatja, hanem egyszerűen a privát tőketulajdonosok folyamatos bevételnövekedését szolgálja. Tehát legfőbb célja nem is az emberi létfeltételek javítása, hanem a termelésből és kereskedeleméből származó haszon folyamatos megsokszorozása.

Ez okozza, hogy száz év alatt tehát olyan mértékben megnőtt a Föld népességének fogyasztása, és ebbe beleértendő például a fegyverek gyártása is, amit valóban csak nehezen tud kielégíteni és elviselni glóbuszunk.

Jellemző az is, hogy ezt a fogyasztást nem a valóságos emberi szükségletek vezérik, hanem a folyamatos termelési és kereskedelmi bevételek növekedésében érdekelt tőkecsoportok mesterségesen, elsősorban a reklámpiar eszközeivel gerjesztik. A reklámpiar a modern kor egyik jellegzetes terméke, amely szinte életünk minden területére és mozzanatára hatással van. A reklámpiar feladata ösztönözni az újabb és újabb termékek biztonságos eladását. E cél elérésének pedig leghasznosabb eszköze a divat.

De hát mi a divat? Hogy válhatott a meghatározó társadalmi folyamatok nélkülözhetetlen motorjává?

Annyit mindenki tud, hogy a divat nagy hatalom. Az emberi természet két lényeges motivációjára: az utánzás ösztönére és a szépérzékünkre épül. Ez a két, mindannyiunkban működő ösztön eredetileg az emberi közösségek összetartozását, az együttműködést, az élet erkölcsi normáinak elsajátítását és bevésését szolgálta.

Modern korunkban ezekre az alapvető ösztöneinkre építi eszköztárát a reklámpar. Vonzó mintákat, szép, fiatal nőket és férfiakat állít szolgálatába, és a segítségükkel mutatja be, hogy mi fontos az életben. A médiumok, a sajtó, a közösségi oldalak, a filmek, a tévé- és számítógépes játékok, a divatlapok, a reklámfilmek stb. nem az erkölcsi értékeket: nem a segítőkészséget, a tiszteletet, a szorgalmat, a szeretetet állítják elénk követendő mintaként, hanem a megvásárolható, éppen divatos külsőségeket. A minden évszakban újabb és újabb színű, fazonú ruhákat, új generációs gépjárműveket, mobilokat, wififelszereléseket, a legkülönbözőbb nyaralási és étkezési szokásokat, tehát mindazt, amit a termelők és kereskedők áruba akarnak bocsátani. A hatalmas mennyiségben gyártott termékeket a divat hivatott gyorsuló ütemben és minden korosztályra kiterjedően ismertté, kívánatossá tenni.

Elsékélyesednek a vágyaink: a terveink egyik divattárgy megvásárlásától a másikig terjednek csupán, miközben életünk felőrlődik a vásárlásokra való pénz megszerzésében és elköltésében. A Föld energia- és alapanyag-tartalékai, vize, levegője pedig egyre fogy az esztelen mennyiségű újabb és újabb termék gyártása következtében, míg csak szeméttelre nem juttatjuk Földünk minden értékét.

A jó orvosság

Egy társasutazás során az autóbuszban akaratlanul kihallgattam a mögöttem ülők beszélgetését. Egy negyvenes éveiben járó asszony könyvek között mesélte el a mellette ülőnek, hogy évekkel ezelőtt hogyan tette tönkre a házasságát és mennyi szenvedést okozott neki férje sok nőügye, amiről a kollégái, kolléganői is mind tudtak, hiszen egy szakmában dolgoztak. Az asszony hangja az intim részletelnél el-elhalkult, tudván,

hogy az autóbusz zárt terében sokan hallhatják a szavait.

Beszélgőtársáról tudtam, hogy nyugalmazott pszichológus, aki viszont mindig kicsit megemelte a hangját, amikor válaszaival nyugtatni próbálta a panaszkodót. Tapintatos szavai és összegzése különösen megérintett: Igyekezzünk minél ritkábban felidézni, elpanaszolni a minket ért fájdalmakat – mondta –, mert minden felidezés során újra átéljük azokat, az okozott sebek újra felszakadnak, és mind mélyebbé válnak, egyre nehezebbé válik a gyógyulás, a megbocsátás. Mert a gyógyulást nem várhatjuk semmi mástól, csak a megbocsátástól.

A fiatalabb hölgy itt közbeszólt, megjegyezve, hogy biztos, hogy ő soha nem tudja sem megbocsátani, sem elfelejteni, ami történt. De nem is akarja. Mert aki felejt, azzal minden újra megtörténhet.

– A megbocsátás és a felejtés nem ugyanaz – érvelt a pszichológus asszony. – A megbocsátás nem jelent felejtést, és nem jelenti a kapcsolatot folytatását sem. A megbocsátás a lelki nyugalomunk helyreállítását jelenti, azt, hogy nem úgy foglalkozunk már a történetekkel, mint eleven sérelmünkkel, hanem csak mint egy lezárult eseménnyel. – Ahogy a szeretet sem csak egy túlcsonduló érzelem, hanem az, hogy jót akarok, a javát keresem a másik embernek. Így a megbocsátás sem felejtés, nem is az igazság eltussolása, hanem azt jelenti, hogy levonom a tanulságokat, de nem tartom ébren a lelkemben a másik iránti haragot, nem akarok rosszat neki. Igyekszem minél kevesebbet morfondírozni a sérelmeimen, sem magamban, sem másokkal nem idézem fel újra és újra őket, engedem beforradni a keletkezett lelki sebeimet, és biztonságos távolságot alakítok ki a bántalmazómmal. Nem szembesítem őt folyton a múlttal, az újabb konfliktusok lehetőségét is kerülöm. Ez sokszor nagyon nehéz, hiszen ha például a volt házastársról van szó, a közös gyermekek miatt szinte mindennaposak a találkozási alkalmak. Mégis igyekeznem kell felülemelkedni a történeteken, ne a sérelmeim szemüvegén át nézzem a jelent és a jövőbeli dolgokat.

– Nem adok igazat a pszichológus asszonynak – jegyezte meg úti szomszédom, amikor az autóbusz rövid kávászünetre megállt egy ben-

zinkútnál, és a parkolóban kicsit megjártattuk a lábunkat. – Igenis jót tesz az embernek, ha valakinek kipanaszkodhatja magát, ha elmondhatja a bűjébaját, jó, ha van, aki meghallgatja és megvigasztalja. Épp egy pszichológus ne tudná ezt? Hát nem ezért járnak hozzá az emberek?

És tényleg, a freudi pszichoanalízis gyakorlata szerint a pszichológusok sokszor a lélek mélyén eltemetett sebek feltárásával gyógyítanak. Mégis, adott esetben, a sok évvel ezelőtti válás történetét hallgatva, az idős lélekgyógyásznővel kellett egyetértenem: Elégtételt okozhat, ha a panaszkodás során újra átéljük a saját igazunkat és sérelmeink nagyságát. De ezzel mégiscsak

feltépjük a sebeinket. Pedig jobb lenne hagyni, hogy begyógyuljanak. Ez nem a sérelmek elfojtását jelenti, csak azt, hogy a lelkünkben kioldjuk a haragot, a gyűlöletet, az esetleges bosszúvágyat. Nemcsak Jézus parancsára, nemcsak azért, mert a keresztény embernek szeretettel kell felebarátja felé fordulnia, hanem azért is, mert a negatív érzelmek megmérgezik az embert. Legbiztosabban annak ártanak, akinek a lelkébe befészkelik magukat.

Jézus, amikor megbocsátásra biztat minket, nemcsak az isteni parancsot közvetíti felénk, de jó orvosnak is bizonyul: gyógyulásunk útját is megmutatja.

Szent Ferenc